

PÅ JAGT EFTER GRØNLANDS OLIE

Af civilingeniør *Axel Mikkelsen*

I vikingetidens gamle sagn, i eskimoernes og søfarendes overleveringer og i resultaterne fra de geologiske undersøgelser er der tegn, der peger henimod, at der skulle være olie i Nugssuaqs og omliggende distrikters undergrund.

Da vi alle må være interesseret i, at sagen bliver ordentlig undersøgt, skal jeg her redegøre for, hvad man foreløbig ved, og hvad der er foretaget i sagen indtil dato.

Den første beretning om olien går som sagt tilbage til de gamle nordboer, der kaldte en lokalitet nord for »Bjørneøen« for »det brændende fjeld« – den dag i dag er der ild i olieholdige skifre på Nugssuaqs nordside, og mange steder langs kysterne findes der lerskifre, der har brændt i tidligere tider.

Næste gang man hører om noget, der kunne tyde på tilstedeværelse af olie, er for 60 år siden, hvor nogle grønlændere indleverede en flaske med en mørk petroleumslugtende vædske til en kolonibestyrer i en nærliggende koloni. Vædsken var fundet på Nugssuaqhalvøen. Kolonibestyreren mente dog ikke, at det kunne have nogen interesse, da vædsken ikke var klar og ren som den petroleum, der fandtes i butikken. Der findes derfor ikke noget konkret om sagen, man ville i dag have givet meget for at have omaltte flaske med angivelse af findestedet.

I årene 1910 til 1915 opgiver kaptajn *H. F. Hansen*, Grønlands styrelse, gentagende gange at have set havet dækket af en oliehinde ud for den elv, der afvander Aufarssuaqdalen, og samme iagttagelse er i øvrigt også foretaget af en skibsfører på et lejet skib omtrent samtidig og på samme sted.

Igennem generationer har grønlænderne i øvrigt kendt steder, hvor olieudsivning er forekommet. En nulevende kateket i Qutdligssat har så sent som i 1929 kogt rensdyrkød over olieblandet sand mindre end 5 km fra den dyndvulkan i Aufarssuaqdalen, hvortil der knytter sig så stor interesse – og forhåbninger. Da jeg imidlertid i 1951 med megen møje og besvær havde fundet frem til manden og fået ham med ind i Aufarssuaqdalen, for at han der skulle kunne vise mig stedet, var dette uheldigvis blevet ændret af smeltevandselvene.

I 1938 besøgte geologen professor *Alfred Rosenkrantz* første gang området og fandt

her to dyndvulkaner, hvoraf den ene tilsyneladende var i »udbrud«. (Se Det grønlandske Selskabs årsskrift 1943 side 97).

Dyndvulkaner er ellers kun kendte fra olieegne. De gav således anledning til fundet af oliefelterne ved Baku, og de findes i Rumænien, på Java og i flere andre olieegne.

Siden er Nugssuaq næsten hvert år blevet besøgt af professor Rosenkrantz med et hold geologer, således at man efterhånden har fået et godt indblik i dette lunds såre interessante geologi.

Gassen, der strømmer ud af den mest aktive dyndvulkan, er blevet opsamlet og analyseret, og der er påvist spor af tunge kulbrinter, hvilket skal findes i gas, der findes i tilknytning til olie.

En tynd, mørk hinde på terrænet nedenfor dyndvulkanen kan muligvis skyldes udsivning af olieholdigt vand, da den havde lugt som solarolie.

En sandprøve taget i deltaet viste sig at indeholde spor af olie, og selv om olien naturligvis kan være kommet ude fra havet, forekommer det mig dog mere sandsynligt, at den er bragt ned af elven efter et »udbrud« fra dyndvulkanen.

Endelig er der landets geologiske opbygning. Der er endnu ikke offentliggjort en officiel rapport herom, men man kan kort sige, at der netop i dette område fra naturens side synes at være alle betingelser for såvel dannelse som senere opbevaring af olie i undergrunden.

Derfor er det dog ikke sagt, at der er olie. Der kan meget vel på et eller andet tidspunkt være sket et brud i den lange række af processer og specielle forhold, der betinger tilstedeværelsen af et produktionsdygtigt oliefelt, men så vidt jeg kan bedømme, kan man nu ikke komme længere med undersøgelserne ved fortsat videnskabeligt arbejde alene.

I 1950 tog jeg derfor på eget initiativ sagen op og besluttede – for egen regning, i mangel af andre interesserede – at tage til Nugssuaq for selv at se landet og eventuelt finde og opsamle noget af den olie, som man evt. kunne forvente ville sive ud, eller eventuelt komme frem af dyndvulkanen under et udbrud, som skulle være mest sandsynligt i tøbrudstiden. I øvrigt var formålet med rejsen at fremskaffe flest mulige tekniske og praktiske oplysninger, således at man på grundlag heraf kunne starte en teknisk olieundersøgelse i større skala.

Der blev naturligvis ført visse officielle forhandlinger med grønlandsdepartementet. En koncession kunne jeg jo ikke få, dertil var den økonomiske baggrund for foretagendet for spinkel, men man lovede at være velvilligt indstillet, dersom mine undersøgelser skulle føre til noget resultat.

Og på dette grundlag startede jeg da med årets første skib til Holsteinsborg for at nå at opleve tøbruddet på dyndvulkanen i Aufarssuaq dalen. Fra Holsteinsborg kom jeg videre med hvalmotorbåden »Auvek«, men i Egedesminde skete der en fejltagelse, idet

»Qaperiotoq Kitdleq«, den aktive dyndvulkan i Aufarssuaqdalen.

Foto: Axel Mikkelsen

jeg blev dirigeret videre til Godhavn for derfra at fortsætte med slæde langs Disko og over Vajgattet til Sarqaq.

Det viste sig imidlertid, at Vajgattet ikke var velegnet til slædekørsel i begyndelsen af maj, men takket være *Hannibal Fencker*, der sendte gode ismeldinger til en gammel fanger i Ujarasugssuk, kom jeg helskindet og yderst hurtigt til Sarqaq og derfra videre ind til dyndvulkanen Qaperiotoq Kitdleq – »den store skummer« – hvor jeg opslog mit hovedkvarter for de næste måneder.

Jeg afkøbte en af ledsagerne slæde og hunde, og med disse fortsatte min unge grøn-

landske medhjælper og jeg umiddelbart ned igennem Aufarssuaqdalen til udløbet ved Marrait og videre ind i Itivdleqдалen, hvor der også skulle findes dyndvulkaner.

Min medhjælper blev imidlertid lidt træt af rejselivets besværligheder og blev på en lille tur til Sarqaq afløst af en anden, der imidlertid ikke befandt sig så godt alene ude i ødemarken og tog hjem, og således blev det til, at jeg i de næste par måneder var helt alene i Nugssuaqs dalstrøg. Uheldigvis var der under ombytningen af hjælpere sket en fejltagelse, således at jeg stod uden hundefoder, jeg prøvede at skyde ryster, men selv om der var mange det år, så slog det dog ikke til, og jeg blev nødt til at skyde hundene, for at de ikke skulle sulte.

Engang kom jeg ned til kysten efter en yderst anstrengende tur. På havoverfladen, som lå lidt utilgængeligt fra det sted, jeg var på, så jeg ganske tydelig en hinde af olie. Jeg satte mig for at spise lidt, og hvile inden jeg skulle igang med at opsamle prøver og udfinde hvorfra det stammede. Uheldigvis faldt jeg i søvn af udmattelse, og da endelig de dejligste drømme om olie i store mængder m. v. havde forladt mig, var ethvert spor af olien på vandet også borte.

Havde der været både i nærheden? Nej. Var det en hallucination? Måske, men selv om jeg nok ved den lejlighed var ganske medtaget, så har jeg da i hvert fald ikke i andre lignende tilfælde set olie.

Pludselig blev det sommer i Grønland. Den ene dag kom et hold geodæter med »Qiviok«. Jeg fik alle mine forskellige sager, som jeg havde måttet efterlade undervejs, en lille transportabel radiosender, en gummi båd, frisk proviant, en ny hjælper og meget mere, der gør tilværelsen et sådant sted behagelig.

Og dagen efter kom geologerne med »Steenstrup«, og med dem fulgtes jeg det næste stykke tid, såvel rundt på Nugssuaqs yderkyst som under et besøg i Kuganguaq-dalen på Diskos nordside og sidst, men ikke mindst, på en tur ind i Aufarssuaqdalen med professor Rosenkrantz. Ankomsten til dyndvulkanen blev fejret med alle tiders rensdyrmik, og derefter skiltes vore veje atter; geologerne skulle længere ind og arbejde i nogle kløfter i Nugssuaqs indre, og jeg tog ud til kysten. Jeg ville også gerne have været til Svartenhuk, hvortil der også skulle knytte sig visse interesser, men det nåede jeg uheldigvis ikke, da jeg måtte se at fægte mig ned langs kysten.

Men jeg havde fået dannet mig et godt skøn over såvel is-, besejlings-, havne- og losseforhold på de forskellige steder, hvor der kunne blive tale om i første omgang at land-sætte det tunge boremateriel med samt alt det nødvendige hjælpeudstyr af bore- og beklædningsrør, vand- og mudderpumper, vand- og brændstoftanke, et komplet transportabelt værksted, cement og mudder, benzin og olie, transportmateriel bestående af motorbåd, landgangspram, bulldozers, svære lastbiler og påhængsvogne, jeeps og endelig barakker, proviant og meget andet, der vil være nødvendigt, dersom man skal starte en prøveboring.

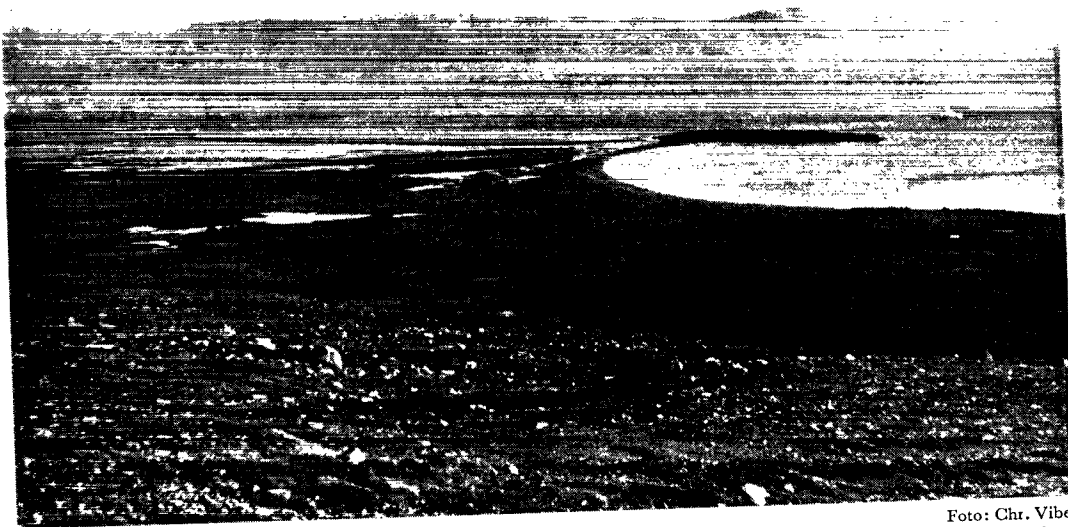

Foto: Chr. Vibe

Hvor Aufarssuaqdalen løber ud i Vajgattet, ligger en lille naturhavn, der let kan udbygges til eksporthavn for eventuelle olier.

Endvidere fik jeg set på transportmulighederne inde i land ved de forskellige årstider, mulighederne for at fremskaffe vand og opføre diverse, nødvendige anlæg.

Resultatet af min undersøgelse blev, at det nemmest tilgængelige og bedst egnede sted til såvel prøveboringer som for en eventuel senere olieproduktion, netop ville være i Aufarssuaqdalen, hvor geologerne også mente, de bedste naturlige betingelser skulle være for at finde olien.

Da der ikke i Europa fandtes mænd, der var kendt med olieboringer under arktiske forhold, hvorunder især tilstedeværelsen af et i hvert tilfælde halvandet hundrede meter tykt lag af permafrost ville skabe visse problemer, rejste jeg til Canada, og i næsten fire måneder rejste jeg omkring og besøgte såvel de nordligste igangværende olieboringer i North-Westterritories, som andre, der på en eller anden måde kunne sammenlignes med forholdene i Grønland.

Ligeledes opsøgte jeg de fleste større firmaer, institutioner og folk, der kunne tænkes at have noget specielt kendskab til disse emner, og alle udtalte sig meget positivt overfor mulighederne for at finde olie på Grønland, udfra de foreliggende oplysninger.

Om hvilke metoder, der skulle anvendes – f. eks. først graviemetriske eller seismiske målinger, om seismiske målinger overhovedet skulle kunne anvendes i et dalstrøg med

permafrost, om man skulle anvende kerne- eller rotationsbor, om man – hvad faktisk de fleste var stemt for – skulle udføre undersøgelsen som en »wildcat« boring, uden nogen forudgående anden slags undersøgelser og meget andet, var der naturligvis delte meninger om, men alle var enige om, at der måtte prøves noget – en sådan mulighed ville ikke i Canada få lov at henligge uprøvet.

Den eneste oliemand, udaf måske 50 eller flere, som var noget pessimistisk i sine udtalelser, var en englænder, idet han mente, at Nugssuaqs dalstrøg ikke var store nok til rigtigt at danne grundlaget for et oliefelt af format, der var endnu andre steder i verden, hvor man efter hans mening ville kunne producere billigere olie end på Nugssuaq, hvilket han jo sikkert har ret i ud fra et internationalt synspunkt.

Manden var som sagt ikke dansk, men han var uheldigvis rådgiver for nogle firmaer, der havde kunnet magte at tage opgaven op.

Der skal jo store penge til, vi ved, at undersøgelserne efter olie i Danmarks undergrund allerede har kostet adskillige millioner kroner. I Grønland er alt arbejde erfaringsmæssigt dobbelt så dyrt som hjemme, til gengæld vil jeg antage, at de naturlige chancer for at finde olie på Nugssuaq er ca. 10 gange så store som hernede. Man kommer ved sammenligning til en størrelsesorden for udgifterne på 10 millioner kroner, hvilket også må fordres, dersom man vil opnå et fuldgyldigt resultat.

Naturligvis kan man nemt bore et hul eller to langt billigere, men i gennemsnit er det kun et af hver syv huller, der giver resultat, så at starte med f. eks. en million kroner og derefter komme hjem og meddele, at for den million fandt man altså ikke olie, vil være farligere end slet ikke at få startet, thi derefter vil det i al fremtid være umuligt at skaffe kapital til at få undersøgelserne tilendebragt.

Olien vil, når den først er fundet, næsten være lige så let at få bragt op til jordoverfladen, transporteret ned til kysten og udskibet som andre steder i verden, så undersøgelserne vil i tilfælde af gunstigt resultat selvsagt stabilisere såvel Grønlands som Danmarks økonomi, så efter mit skøn bør undersøgelserne omgående sættes igang med såvel den fornødne kapital som sagkundskab, således at man en gang for alle kan få klar besked på, om der er muligheder for at igangsætte en rationel udvinding af olie fra Grønlands undergrund.